

Program konzultací z HP – Doktorandské studium ESF MU Brno, jaro 2007

1. Nová politická ekonomie

Politické trhy, Selhání státu, Model zastupování,
Politická rizika

2. Institucionální kvalita

Komparativní ekonomie , Kvalita správy,
Podmínky podnikání, Konkurenceschopnost

3. Institucionální podmínky

Regulace, Byrokracie, Zájmové skupiny, Korupce

4. Závěrečná konzultace, test

Program konzultací z HP – Doktorandské studium ESF MU Brno, jaro 2007

Podmínky zkoušky :

- **Seminární práce – viz pokyny**
- **Test – esej**
- **Alternativně – „významový překlad“ textu z programu konzultací**

Nová politická ekonomie

ekonomická teorie politiky

Nová politická ekonomie

- Politické trhy
- Selhání státu
- Model zastupování
- Politická rizika

Nová politická ekonomie

politické trhy

Východisko – teorie veřejné volby

- Užití ekonomických teorií a nástrojů do rozhodování v politických institucích (Buchanen 1978)
- Studium politického trhu (Johnson 1991)
- Studium politických mechanismů a institucí, které omezují chování politiků (McNutt 1996)
- Zaměřuje se na studium demokratických režimů, ústav, legislativní proces, na chování zájmových skupin, politických stran a byrokracie (Padro, Schneider 1996)
- Ekonomické studium netržního rozhodování (Mueller 2003)

Nová politická ekonomie

politické trhy

- Primární politický trh

Trh mezi politiky a občany – veřejné politiky usilují o hlasy v průběhu voleb – teorie PEC

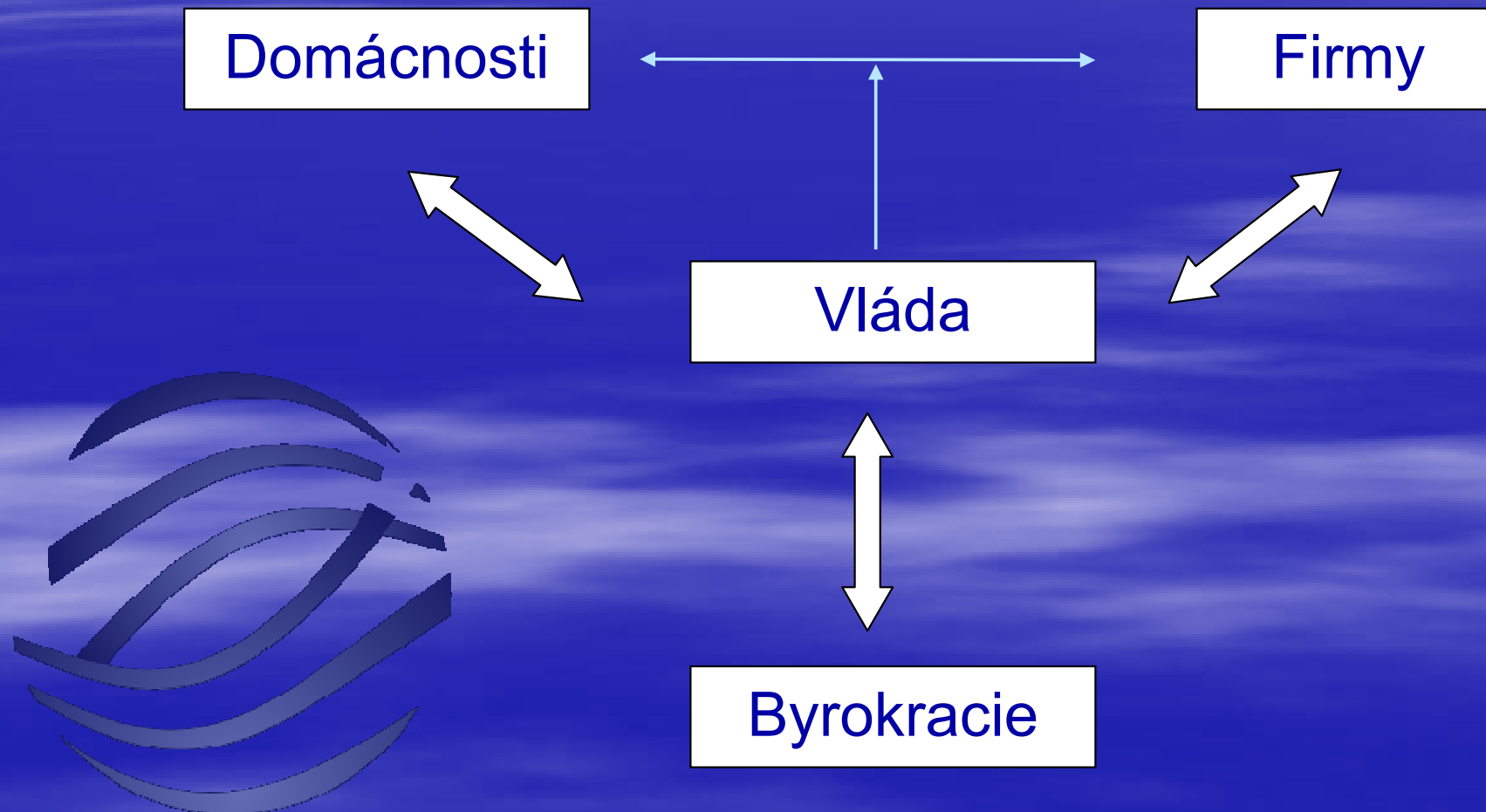
- Trh administrativních opatření

Trh mezi politiky a byrokracií – model zastupování

- Trh exekutivní politiky

Trh mezi exekutivními politiky a skupinami ovlivněnými politikou. Komoditou jsou legislativní opatření a jejich dopad – mezi volbami

Interakce mezi tržními a netržními aktéry

Nová politická ekonomie

klasifikace selhání státu (M.Gregor)

1. Podněty k politické participaci a informovanosti
2. Nestabilita hlasovacích procedur
3. Nedokonalá soutěž
4. Politické renty
5. Vliv zájmových skupin
6. Dobývání renty

Nová politická ekonomie selhání státu

7. Dynamická neoptimalita

8. Efekt záklopky – nepružnost zdola

9. Byrokracie

10. Krátkozraké fiskální chování

11. Judikatura jako zájmová skupina

12. Transakční náklady – ekonomie reforem

Model zastupování

Zobecnění problému zastupovaný-zástupce (*principal-agent*)

- Zastupovaný deleguje na zástupce část rozhodovacích pravomocí
- Zástupce vykonává činnost jejíž výsledek (zisk) se dělí mezi zastupovaného a zástupce
- Vyjednávání probíhá v podmínkách nejistoty
- Zástupce jedná ve vlastním zájmu (využívá asymetričnosti informací)

Model zastupování

Koncept modelu zastupování je spojen s pojmem asymetrických informací a morálním hazardem.

- Asymetrická informace znamená, že jeden subjekt má úplnější informace než subjekt druhý a tím dochází k výhodnějšímu postavení při vyjednávání.
- Morální hazard vzniká tehdy, když činnost jednoho subjektu (informovaného) vede ke snižování užitku jiného subjektu (neinformovaného) a původce nenese následky svého působení
- V politických procesech (u netržního rozhodování) jde u asymetrické informace o to, že jeden ze subjektů procesu vyjednávání (dosahování konsensu) má informační převahu, kterou dokáže využít pro zvýšení své renty
- Problém morálního hazardu je problémem širším. Původní mikroekonomický koncept se omezoval na možnosti zneužití asymetrických informací, v současnosti se tento termín vžil pro (v podstatě libovolné) chování politiků nenesoucích následky svých rozhodnutí.

Nová politická ekonomie

politická rizika

- **Proč se zabývat politickými riziky**
- **Co vše patří do politických rizik**
- **Přístupy k politickému riziku**
- **Metody analýzy**
- **Political Risk Service Group – indexy PR**

Simonova všeobecná struktura politického rizika

	Faktory na makroekonomické úrovni		Faktory na mikroekonomické úrovni	
	Společenské	Vládní (politické)	Společenské	Vládní
Vnitřní	Revoluce Občanské války Převraty	Znárodnění Byrokracie Legislativa	Stávky a jiné formy protestu	Regulace Kontrola cen
Vnější	Světové veřejné mínění	Změny v aliancích	Zahraniční konkurence	Obchodní protekcio- nismus

Pramen: Simon (1984), s. 32, vlastní úprava.

V současnosti můžeme definovat celkem čtyři obecné přístupy k riziku :

- **Technický,** založený na pravděpodobnosti a četnosti výskytu rizikových událostí,
- **Ekonomický,** založený na srovnávání užtků a ztrát spojených s výskyty rizika
- **Psychologický,** založený na individuálním vnímání – rizika jsou produktem lidských rozhodnutí jak na trhu tak v politice,
- **Sociologický,** popisující změny ve společnosti mající za následek skutečnost, že převážná část rizik je produktem lidských rozhodnutí včetně ovlivnění zájmovými skupinami.

Hodnocení politického rizika

(Political Risk Rating - PRR)

- obsahuje 12 různých ukazatelů, které zahrnují politické a sociální aspekty.
- Každý ukazatel má určenu maximální číselnou hodnotu (rizikové body), která při vysokém počtu bodů indikuje nízké potencionální riziko, zatímco nízké hodnoty (0) indikují vysoké potencionální riziko.
- Hodnocení politického rizika se provádí na základě subjektivních analýz a přístupných informací, zatímco hodnocení finančního a ekonomického rizika se provádí výhradně na základě objektivních dat.
- K zajištění konzistence mezi zeměmi i v čase jsou body přidělovány na základě předem určených otázek pro každou složku rizika.

Oblasti politického rizika

(celkový počet bodů = 100)

A	Stabilita vlády	12
B	Socioekonomické podmínky	12
C	Investiční profil	12
D	Vnitřní konflikty	12
E	Vnější konflikty	12
F	Korupce	6
G	Role armády v politice	6
H	Náboženské napětí	6
I	Právo a pořádek	6
J	Etnické napětí	6
K	Demokratická odpovědnost	6
L	Kvalita byrokracie	4

Projekt Government Matters

- Je projektem WB zabývající se kvalitou správy (governance)
- V projektu GM sleduje WB od roku 1998 ve dvouletých intervalech následující oblasti :
 - Jak jsou vlády vybírány a obměňovány (kvalita politických procesů)
 - Jak vlády formulují a realizují své politiky (schopnost vlády)
 - Jak jsou vládní opatření vnímána (institucionální interakce)
- Každá z těchto oblastí je hodnocena dvojicí ukazatelů :
 - Kvalitu politických procesů ukazateli DEMOKRACIE a POLITICKÉ STABILITY
 - Schopnost vlády ukazateli VÝKONNOSTI VLÁDY a REGULAČNÍ KVALITY
 - Institucionální interakce ukazateli PRÁVNÍHO ŘÁDU a KONTROLY KORUPCE
- Data jsou tvořena agregací z několika set dílčích ukazatelů a nabývají hodnot od – 2,5 (nejhorší výsledek) do + 2,5 (nejlepší výsledek)

Poznámka :

V dalším textu pracujeme se SOUHRNNÝM UKAZATELEM INSTITUCIONÁLNÍ KVALITY jako průměrem ze všech šesti ukazatelů a s procentem vládních výdajů ve vztahu k HDP

Projekt Government Matters

výstupy projektu pod názvem *Governance Matters* (Kaufmann, Kraay, Zoido-Lobaton, 1999a, 2002)

- **Kvalita demokracie**
- **Politická nestabilita a násilí**
- **Schopnost vládnutí**
- **Regulační zatížení**
- **Kontrola korupce**
- **Kvalita právního řádu**

